تیۆرەکانی فێربوون

نظريات التعلم

Learning Theory

بەشی ڕێنمایی دەروونی پەروەردەیی

قۆناغ ماستەر

د .ديار محي الدين صادق

2024 – 2023

diyar-j.2023-2024

محازەرەی یەکەم

فێربوون و فێرکردن

Learning and Education

فێربوون چییە؟ئەی فێرکردن ؟

چۆن ڕودەدەن؟

پاڵنەر کاریگەری لەسەر فێربوون -فێرکردن هەیە ؟

بۆ فێردەبین ؟

شیوازەکانی فێربوون چیین ؟

جیاوازی فێرکردن چییە لەگەڵ فێربوون ؟

فێربوون

- چالاکییەکی خودییە...
- ڕەفتارەکانمان لەڕێگەی چالاکی کۆمەڵایەتییەوە فێری دەبین .
- هەندێکجار(غەریزە) : فێربوونی شیرخواردن ڕاستەوخۆ دوای لەدایکبون..
- فێربوونی زمان :بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنەر و لەماوەیەکی کەمیشدا...
- فێربونی مۆسیقا :کاتێکی زۆری پێویستە..
- فێربونی (شیکردنەوە- تیگەیشتنی) یاساکان ..
- شەرترەنج : فێری ستراتیژ و تەکنیك و جوڵە ...
-
- هەموو ئەم چالاکیانە پێیان دەڵێن...... فێربون..

چەمکی فێربوون (مفهوم التعلم) :

- بەرنامەو پرۆگرامی گونجاوە بۆ گەیشتن بە باشترین چارەسەر .
- دەست نیشان کردنی توانست و شارەزایی یەکانی تاکە.
- پەیوەندی بە پاڵنەر و مەیل و خۆشەویستی و ئاراستەکان هەیە .
-
- فێربوون :
- تاک ئامادە دەکات بۆ گونجان لەتەک ژینگەی دەوروبەری ..

پێناسەی گشتی فێربوون : (التعريف العام للتعلم)

– گۆڕانكاری له ڕەفتار و بیرکردنەوەی تاك و مرۆڤـ .

- التغييرات في سلوك و تفكير الفرد و الانسان

پێناسه تايبەتەكانی فێربوون : (التعاريف الخاصة للتعلم)

. پێناسەی دودورث (تعريف دودورث)

- چالاكيەكی تاكه و كاريگەری بەسەر چالاكی بەرامبەر هەيه..

وەك (غەمی دەم وچاو)

- هو نشاط يقوم به الفرد ويؤثر في نشاطه المقبل.. تعلم الحزن من التعابير الوجه

پێناسەی گیلفۆرد (تعريف جيلفورد) :

– هەر گۆڕانکاری یەك .. لە رەفتار بێ ... دەرئەنجامی ووروژاندنێك ..

- أي تغيير في سلوك ناتج عن استثارة..

• جۆری ووروژان (سادە – ئاڵۆز) – جۆری فێربوون ..

جوتیار و بیرمەند ؟ !

• نوعية المثيرات (البسيطة – المعقدة) – نوعية التعلم ..الفلاح و مفكر !

بیرووبۆچونی زانایانی دەرونزانی بۆ چەمکی فێربوون

- جانییە(Gagne): گۆڕان لە ئەداء و ڕاستکردنەوەی ڕەفتار .
- سۆرندایك (Thorndike) : گۆڕان لە ئەداء و ڕاستکردنەوەی ڕەفتار لەئەنجامی ئەزمونەوە .
- سکینەر(Skinner) : پێکهێنان و ڕاستکردنەوەی ڕەفتاری مرۆڤ .

- کەواتە دەتوانین بڵێین فێربوون:

گۆڕانکاری نیمچە جێگیرە.. لە سەرجەم ڕواڵەتە ڕەفتاریی و عەقڵی و کۆمەڵایەتی و هەڵچونی و زمانەوانی و جوڵەی یەکانی مرۆڤ ڕودەدەن لە ئەنجامی کارلێکی تاك لەگەڵ ژینگەی کۆمەڵایەتی و ماددیدا.

شێوەکانی فێربوون

1-فێربوونی جوڵە:
گۆڕانکاری لە لایەنی جوڵەیی.

2-فێربوونی زانیاری
، گۆڕانکاری لایەنی مەعریفی.

3-فێربوونی هەڵچونی:
گۆڕانکاری لایەنی هەڵچونی

4-فێربوونی چارەسەرکردنی کێشەکان.

چەمکی فێرکردن (مفهوم التعليم)

- ئەرك وماندوبوونی کەسێك لە یارمەتی دانی کەسی تر لە فێربوون
- مجهود شخص لمعونة آخر على التعلم ...

- گواستنەوەی زانیاری لە فێرکار (مامۆستا) بۆ فێرخواز (قوتابی) بە مەبەستی وەرگرتنی مەعریفە
- نقل المعلومات من المعلم إلى المتعلم (الطالب) بقصد إكسابه المعرفة.

- کەواتە : فێربوون (زانستە).. و فێرکردن (تەکنەلۆژیایە – هونەر)
- أذن :التعلم (علم) ....و....التعليم (تكنولوجيا - فن) ..

جیاوازی نێوان فێربوون و فێركردن

- زۆرجار ئەم دوو ٢ چەمكە تێكەڵ بەیەكتری دەكرێن..
- بەڵام زۆر لەیەكتری جیاوازن...

1- پرۆسەی فێربون وفێركردن جیاوازن لە جۆری گۆڕانكاری...

لەپرۆسەی فێربوندا گۆڕانكارییەكان دەكرێ ئەرێنی بن هەروەك چۆن دەكرێ نەرێنیش بن... وەك فێربونی جگەرەكێشان.

- بەڵام پرۆسەی فێركردن هەمیشە بەئاراستەی ئەرێنیدایە..(چونكە فێركردن لەدامەزراوە فێركارییەكاندا ئەنجام دەدرێ).

جیاوازی نێوان فێربوون و فێرکردن

٢- پرۆسەی فێربون وفێرکردن جیاوازن لە کات ...

فێربوون : لەهەموو تەمەنی ژیان...بەردەوامە بەدرێژایی تەمەن ، لەدایك بونەوە دەستپێدەکات و تاکو مردن

- **بەڵام پرۆسەی فێرکردن هەمیشە کات دیاریکراوە .. وتایبەتە بە قۆناغێك و لەقۆناغێکی دیاریکراودا دەوەستێت**

٣- پرۆسەی فێربون وفێرکردن جیاوازن لە شوێن...

فێربوون :لەهەموو شوێنیک ...

- **بەڵام پرۆسەی فێرکردن هەمیشە شوێن دیاریکراوە ..کە لە دامەزراوە پەروەردەیی و فێرکاری یەکاندایە ...**

جیاوازی نێوان فێربوون و فێرکردن

٤- پرۆسەی فێربون وفێرکردن جیاوازن لە کارەتکەری فێرکاری ...

فێربوون : خودی یە ...مەرج نیە مامۆستا هەبێت

- **بەڵام پرۆسەی فێرکردن ... زۆربەی کات کەسێک (مامۆستا – فێرکار) ێک هەیە ..**

٥- پرۆسەی فێربون وفێرکردن جیاوازن لە پڕۆگرام ...

فێربوون : هەموو شتێک ... پڕۆگرامە... و پڕۆگرام خودی یە ..

- **بەڵام پرۆسەی فێرکردن هەمیشە پڕۆگرام دەست نیشان کراوە ..کە لە هەر قۆناغێک پڕۆگرامێکی تایبەت هەیە ...**

جیاوازی نێوان فێربوون و فێرکردن

٦- پرۆسەی فێربون وفێرکردن جیاوازن لە پێوانە کردن ...

فێربوون : ئەستەمە ...پێوانە بکرێ چونکە لەچوارچێوەی کولتوری جیاوازدا ڕودەدات (بە جیاوازی کەلتوورەکان) !!

- بەڵام پرۆسەی فێرکردن ... زۆربەی کات پێوانە ێک هەیە ..
- چونکە فێرکردن پرۆسەیەکی ڕێکخراوەو و مەبەستدارە بۆئامانجێکی دیاریکراو...
- بۆیە دەبێت ئەنجامەکانی بپێورێت لە ڕێگەی تاقیکردنەوەکان.